

Bài 15
Tiết 63.

MÙA XUÂN CỦA TÔI
(Trích *Thương nhớ mười hai* – Vũ Bằng).

A. Mục tiêu cần đạt

*** Kiến thức**

+ Qua bài giảng học sinh hiểu:

- Cảm nhận được vẻ đẹp của cảnh sắc mùa xuân ở Hà Nội và miền Bắc.
- Hiểu được tình yêu quê hương, đất nước và nỗi nhớ thương da diết, sâu đậm của nhà văn.

*** Kỹ năng:**

- Qua bài học rèn cho học sinh kỹ năng làm bài văn biểu cảm.

*** Tình cảm:**

- Từ bài học giúp cho các em thêm yêu mến thiên nhiên, quê hương, đất nước, thêm yêu mến văn chương.

*** Hình thành năng lực:** Tự học, thẩm mỹ, giải quyết vấn đề, hợp tác

B. Chuẩn bị của giáo viên và học sinh.

*** Giáo viên.**

- Soạn bài.
- Chuẩn bị ảnh Vũ Bằng, tranh ảnh về mùa xuân.
- Sưu tầm 1 số sáng tác của Vũ Bằng.
- Chuẩn bị phiếu bài tập.

*** Học sinh.**

- Học bài cũ.
- Chuẩn bị bài mới.

C. Tiến trình tổ chức dạy và học.

*** Ôn định tổ chức.**

*** Kiểm tra bài cũ.**

*Gọi 2 học sinh kiểm tra bài theo hình thức vấn đáp. Một HS hỏi, còn 1 học sinh trả lời câu hỏi về nội dung và nghệ thuật của bài *Sài Gòn tôi yêu*.

*** Giáo viên nhận xét và cho điểm.**

*** Bài mới.**

- Cho học sinh nghe bài hát về mùa xuân, sau đó giới thiệu bài.

Mùa xuân là mùa khởi đầu cho một năm mới, thiên nhiên và lòng người đều căng tràn nhựa sống, vạn vật sinh sôi, nảy nở. Đây chính là mùa gợi nhiều cảm hứng, là đề tài bất tận đối với các thi nhân, văn nhân từ xưa đến nay. Mùa xuân trong cảm nhận của mỗi người đều lấp lánh một vẻ đẹp riêng. Hôm nay, cô trò mình sẽ tìm hiểu về cảnh sắc, vẻ đẹp của mùa xuân trong cảm nhận của nhà văn Vũ Bằng.

HD CỦA GV	HD CỦA HS	NỘI DUNG CẦN ĐẠT
*Hoạt động 1: -GV hướng dẫn học sinh đọc và tìm hiểu chung.	- Học sinh đọc và tìm hiểu chung về văn bản.	<u>I. ĐỌC VÀ TÌM HIỂU CHUNG</u>
- GV hướng dẫn học sinh đọc văn bản và đọc mẫu. - Đây là văn bản trữ tình nên chú ý giọng đọc nhẹ nhàng, sâu lắng, thiết tha, để biểu đạt được tình cảm triu mến, da diết của nhà văn. - Giải thích một số từ ngữ khó.	- Học sinh đọc văn bản.	<u>1. Đọc văn bản</u>
* GV cho học sinh tìm hiểu những nét cơ bản về tg và tp.		<u>2. Tìm hiểu chung</u> <u>a. Tác giả</u>
- Hãy trình bày những	- HS trình bày	* Vũ Bằng (1913 – 1984), tên thật là Nguyễn Đăng

<p>hiểu biết của em về tác giả Vũ Bằng?</p>		<p>Bằng, sinh ra và lớn lên ở Hà Nội. * Ông là nhà văn, nhà báo có tên tuổi trước cách mạng tháng 8 năm 1945, có sở trường về truyện ngắn, tùy bút, bút kí. * Sau 1954, ông vào sống ở Sài Gòn, xa gia đình, quê hương, vừa viết văn, làm báo và hoạt động cách mạng. Những trang viết của ông luôn thấm đẫm nỗi nhớ thương da diết đối với gia đình, quê hương và lòng mong mỏi đất nước thống nhất. * Một số sáng tác chính: - Miếng ngon Hà Nội (1960) - Thương nhớ mười hai (1960 – 1971) - Bốn mươi năm nói láo (1969) - Miếng lạ miền Nam (1970)</p>
<p>- Hãy nêu xuất xứ và thể loại của văn bản? - GV cho HS nhắc lại khái niệm tùy bút. - GV nhấn lại: TB là thể loại giàu chất trữ tình, cách viết linh hoạt, khá tự do, phóng khoáng, thiên về bộc lộ cảm xúc, suy nghĩ của nhà văn. Đây là thể loại thể hiện rõ nét nhất cái tôi cá nhân của người viết. - Tác phẩm được sáng tác trong hoàn cảnh nào? - Đoạn trích có thể chia làm mấy phần? Nội dung cơ bản của từng phần?</p>	<p>- HS trả lời - Học sinh trả lời câu hỏi - Học sinh chia bố cục.</p>	<p><u>b. Văn bản</u> * <i>Xuất xứ, thể loại:</i> - Mùa xuân của tôi được trích từ thiên tùy bút Tháng giêng mơ về trăng non rét ngọt trong tập Thương nhớ mười hai của Vũ Bằng. - Thương nhớ mười hai là tập tùy bút gồm 12 bài theo từng tháng trong năm, thể hiện nỗi nhớ thương da diết của nhà văn đối với gia đình và quê hương. Mỗi tháng nhà văn lại nhớ về một nét đặc trưng riêng trong cảnh sắc và phong vị miền Bắc và Hà Nội tại thời điểm ấy. Những cảnh sắc và phong vị ấy đều mang đậm vẻ đẹp và bản sắc văn hóa tinh tế, độc đáo của không chỉ riêng một vùng đất nước mà còn của cả dân tộc. * <i>Hoàn cảnh sáng tác:</i> - Tác phẩm được sáng tác trong thời kỳ nhà văn ở Sài Gòn, sống xa gia đình, quê hương trong sự kiểm soát của Mỹ Ngụy. * <i>Bố cục:</i> Mùa xuân của tôi là một <i>phần trích</i> chứ không phải là một tác phẩm hoàn chỉnh, bởi vậy việc chia bố cục chỉ là tương đối. Có nhiều cách chia bố cục, nhưng dựa vào nội dung của văn bản, có thể chia đoạn trích thành 2 phần: - <i>Phần 1:</i> Từ đầu → <i>mê luyến mùa xuân</i>: Tình cảm của con người đối với mùa xuân. - <i>Phần 2:</i> Tiếp theo → hết: Mùa xuân trong cảm nhận của Vũ Bằng.</p>
<p>*Hoạt động 2: -GV hướng dẫn học sinh tìm hiểu chi tiết. - Đọc đoạn đầu tiên của văn bản, em có cảm nhận chung như thế nào về giọng điệu và cách đặt vấn đề của bài tùy bút? - Ở đoạn đầu tiên, em có nhận xét gì về cách diễn đạt của nhà văn? Tác giả đã sử dụng biện pháp</p>	<p>- Học sinh trả lời. - HS tìm biện</p>	<p><u>II. TÌM HIỂU CHI TIẾT</u> <u>1. Tình cảm của con người đối với mùa xuân</u> + <i>Giọng điệu</i> thiết tha, dịu dàng, ngân nga, cách vào đề tự nhiên. + <i>Cách diễn đạt</i> của nhà văn rất đặc sắc: Nhà văn đã sử dụng kiểu câu khẳng định để nêu lên tình cảm chung của con người đối với mùa xuân: Tự nhiên như thế: ai cũng chuộng mùa xuân. Ngoài ra, tác giả còn sử dụng biện pháp điệp ngữ: Ai bảo được non <u>đúng</u></p>

<p>nghệ thuật chủ yếu nào? Tác dụng của biện pháp nghệ thuật đó?</p> <p>Giáo viên bình</p>	<p>pháp điệp ngữ và nêu tác dụng</p>	<p><i>thương</i> nước, bướm <i>đừng thương</i> hoa, trăng <i>đừng thương</i> gió, <i>ai cảm được</i> trai thương gái, <i>ai cảm được</i> mẹ yêu con, <i>ai cảm được</i> cô gái còn son nhớ chồng thì mới hết được người mê luyện mùa xuân. Biện pháp nghệ thuật đó đã khẳng định, nhấn mạnh tình cảm tự nhiên của con người đối với mùa xuân.</p> <p>- Hàng loạt từ ngữ <i>ai bảo được</i>, <i>ai cảm được</i>, như một lời thách đố để khẳng định một chân lí hiển nhiên: Tình cảm đối với mùa xuân là một quy luật tất yếu, là quy luật tự nhiên của con người, không có gì lạ hết. Các điệp từ, điệp ngữ, điệp câu được sử dụng như một cuộc tranh luận đầy tự tin và giàu sức thuyết phục. Những câu văn giàu nhạc điệu đọc lên nghe ngân nga, uyển chuyển, nhịp nhàng như những lời thơ đi vào lòng người một cách tự nhiên, như chính tình cảm của con người đối với mùa xuân – khoảng thời gian ngọt ngào của tình yêu, của tuổi trẻ, của sự sinh sôi, nảy nở, của sự giao thoa, hòa quyện giữa đất trời với vạn vật...</p>
<p>- Giáo viên chuyển ý: Tình yêu đối với mùa xuân là tình cảm tự nhiên của mỗi con người. Với Vũ Bằng cũng vậy, tình cảm của ông đối với mùa xuân cũng tuân theo quy luật chung này. Ông yêu <i>sông xanh, núi tím</i>, yêu vẻ đẹp của con người trong mùa xuân, nhưng ngoài ra, ông còn <i>mê luyện</i> mùa xuân bởi những lý do riêng nữa...</p> <p>- Vẻ đẹp của mùa xuân được Vũ Bằng cảm nhận qua những mặt nào?</p> <p>Mùa xuân được Vũ Bằng cảm nhận qua <i>cảnh sắc thiên nhiên</i>, qua <i>không khí gia đình</i> và qua <i>sức sống của thiên nhiên và con người</i>.</p> <p>- Cảnh sắc, không khí mùa xuân mùa xuân đất Bắc, mùa xuân Hà Nội trong cảm nhận của Vũ Bằng được gọi tả qua những hình ảnh chi tiết nào? bằng biện pháp nghệ thuật nào?</p> <p>- Em thích nhất hình ảnh, chi tiết nào? vì sao?</p> <p>- Em có nhận xét gì về</p>	<p>- Học sinh trả lời</p>	<p><u>2. Mùa xuân trong cảm nhận của Vũ Bằng</u> <u>a. Cảm nhận của Vũ Bằng về mùa xuân đất Bắc, mùa xuân Hà Nội nói chung</u></p> <p>* <i>Cảnh sắc, không khí mùa xuân</i> được gọi tả bằng cách liệt kê hàng loạt những chi tiết, hình ảnh tiêu biểu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Có mưa riêu riêu, gió lành lạnh</i> - <i>Có tiếng nhạn kêu trong đêm xanh</i> - <i>Có tiếng trống chèo vọng lại từ những thôn xóm xa xa, có câu hát huê tình của cô gái đẹp như thơ mộng...</i> - <i>Cái rét ngọt ngào, chớ không còn tê buốt căm căm nữa...</i> <p>→ Tác giả đã tái hiện, gọi nhắc lại những hình ảnh rất</p>

<p>cảnh vật và không khí của mùa xuân qua cảm nhận của nhà văn Vũ Bằng? Nhà văn đã cảm nhận về đẹp của cảnh sắc và không khí mùa xuân bằng những giác quan nào? với giọng điệu như thế nào?</p> <p>- Để thể hiện tình yêu tha thiết của mình đối với cảnh sắc và không khí mùa xuân, nhà văn đã sử dụng những phương thức biểu đạt nào?</p>		<p>đặc trưng, tiêu biểu cảnh sắc thiên nhiên Bắc Việt và Hà Nội trong mùa xuân. Đó là mùa xuân với làn mưa bụi mỏng nhẹ bay, với cái gió se se, với không gian ban đêm trong trẻo, thanh tĩnh vắng vắng âm thanh tha thiết của tiếng nhạn, tiếng trống chèo, tiếng hát... khiến cho lòng người náo nức, say sưa... Nhà văn đã cảm nhận về đẹp của cảnh sắc và không khí mùa xuân bằng nhiều giác quan: thính giác, thị giác, xúc giác, cảm giác... với giọng điệu náo nức, say mê. Từ <i>có</i> được lặp lại nhiều lần đã biểu đạt được sự phong phú của vẻ đẹp mùa xuân Bắc Việt và Hà Nội, đồng thời thể hiện niềm tự hào về vẻ đẹp của quê hương, đất nước và ẩn sâu sau đó là sự luyến tiếc, nhớ thương đến vô cùng.</p> <p>Những câu văn trầm bổng nhịp nhàng, da diết, thiết tha đã diễn tả được niềm háo hức, say mê, ngất ngây, của nhà văn khi mùa xuân về. Tâm trạng của ông có sự phối hợp, rạo rực, rộn ràng như tâm trạng của cô gái trong thơ Nguyễn Bính:</p> <p><i>Bữa ấy mưa xuân phơi phới bay Hoa xoan lớp lớp rụng rơi đầy Hội chèo làng Đặng đi qua ngõ Mẹ bảo: Thôn Đoài hát tới nay...</i></p> <p>Dù xa quê nhưng ta có cảm giác như Vũ Bằng đang được sống trong không khí của làng quê, và những cảm xúc của ông trước cảnh sắc, không khí mùa xuân Bắc Việt và Hà Nội vẫn còn tươi nguyên, mới mẻ như ngày nào. Thế mới thấy tình yêu và nỗi nhớ quê hương của nhà văn da diết, sâu đậm đến nhường nào.</p> <p>- Nhà văn đã kết hợp sử dụng phương thức biểu cảm kết hợp với miêu tả và tự sự để thể hiện tình yêu tha thiết của mình đối với cảnh sắc và không khí mùa xuân, khiến cho dòng cảm xúc trôi chảy một cách rất tự nhiên và linh hoạt. Dù chưa đến Bắc Việt, chưa đến Hà Nội nhưng qua trang văn thấm đẫm chất thơ của Vũ Bằng, người đọc hẳn sẽ thấy yêu cảnh sắc mùa xuân thơ mộng và thấm đẫm chất văn hóa ấy.</p>
<p>- Hãy tìm những chi tiết để thể hiện sự cảm nhận của nhà văn về sức sống của thiên nhiên và con người khi mùa xuân về? Em thích nhất chi tiết, hình ảnh nào? vì sao?</p>	<p>- Học sinh tìm và cảm nhận</p>	<p>* Sức sống của thiên nhiên và con người khi mùa xuân về:</p> <p>- <i>Tự nhiên thấy có một cái thú giang hồ êm ái như nhung, không cần uống rượu mạnh cũng thấy như lòng mình say sưa một cái gì đó – có lẽ là sự sống.</i></p> <p>- <i>Mùa xuân thần thánh làm cho người ta muốn phát điên lên.</i></p> <p>- <i>Ngồi yên không chịu được. Nhựa sống ở trong người căng lên như máu căng lên trong lộc của loài nai, như mầm non của cây cối, nằm im mãi không chịu được, phải trôi ra thành những cái lá nhỏ li ti giờ tay vẫy những cặp uyên ương đứng cạnh.</i></p> <p>- <i>Tìm người ta dường như trẻ hơn ra và đập mạnh hơn ...</i></p>

		<ul style="list-style-type: none"> - Con người “sống” lại là thèm khát yêu thương - Lòng anh âm lạ, âm lũng, cảm thấy như có không biết bao nhiêu là hoa mới nở, bướm ra ràng mở hội liên hoan...
<p>- Để thể hiện sức sống mãnh liệt của thiên nhiên và con người khi mùa xuân về, nhà văn Vũ Bằng đã sử dụng chủ yếu biện pháp nghệ thuật nào? Hãy tìm và nêu tác dụng?</p> <p>Giáo viên bình</p>	<p>- HS tìm và nêu tác dụng.</p>	<p>Nhà văn Vũ Bằng đã sử dụng chủ yếu biện pháp nghệ thuật so sánh để thể hiện sức sống mãnh liệt của thiên nhiên và con người khi mùa xuân về:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Không cần uống rượu mạnh cũng thấy như lòng mình say sưa một cái gì đó... - Nhựa sống ở trong người căng lên như máu căng lên trong lộc của loài nai, như mầm non của cây cối... - Y như những con vật nằm thu hình một nơi trốn rét thấy nắng ấm trở về thì lại bò ra... - Tuy miệng chẳng nói ra nhưng trong lòng thì cảm như có không biết bao nhiêu là hoa mới nở... <p>Như vậy, khi mùa xuân đến, không chỉ thiên nhiên, đất trời tràn ngập sức sống mà hơi thở mùa xuân còn thấm đẫm trong bầu không khí gia đình, khơi dậy sức sống mãnh liệt trong lòng người. Con người như trẻ hơn, say sưa, hân hoan, nhựa sống căng tròn và thèm khát được yêu thương hơn. Mùa xuân có một sức mạnh diệu kỳ, đem đến sức sống cho vạn vật và con người, như có một nhà thơ đã viết: “Mùa xuân tươi tốt cả cây buồm”. Mùa xuân với sức mạnh diệu kỳ đã khiến cho những vật khô cằn như cây cột buồm cũng bật lên sức sống mãnh liệt.</p> <p>Nhưng tác giả không chỉ cảm nhận được mùa xuân trong cảnh sắc thiên nhiên mà còn cảm nhận sắc xuân trong bầu không khí gia đình:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nhang trầm, đèn nến, bàn thờ... - Bầu không khí gia đình đoàn tụ êm đềm.
<p>- Không khí mùa xuân được nhà văn cảm nhận qua những hình ảnh, chi tiết nào?</p> <p>- Việc gợi nhắc lại hình ảnh mùa xuân trong bầu không khí gia đình cho em suy nghĩ gì về tâm tư của nhà văn?</p> <p>Giáo viên chuyển ý</p>	<p>Học sinh trả lời</p>	<p>Mùa xuân nơi Bắc Việt- nơi quê hương của nhà văn với bầu không khí thiêng liêng, trang trọng, không khí sum họp, đoàn tụ ấm cúng đối lập hoàn toàn với hoàn cảnh hiện tại của Vũ Bằng: xa quê hương, gia đình, vợ con. Điều này đã khiến cho tâm trạng cô đơn, trống trải, nỗi buồn xa quê của người lữ thứ càng trở nên thấm thía, sâu sắc. Qua việc gợi nhắc hình ảnh mùa xuân trong bầu không khí gia đình, nhà văn đã thể hiện tình yêu và nỗi nhớ gia đình cùng với khao khát được sum họp và đoàn tụ. Hình ảnh gia đình vẫn luôn in đậm trong tâm hồn, trong trái tim của một người xa quê với niềm nhớ thương đau đáu, da diết và khi mùa xuân đến khiến khát vọng đoàn tụ, sum họp của ông càng trở dậy mãnh liệt hơn bao giờ hết.</p> <p>Là một nhà văn với trái tim tràn đầy cảm xúc, Vũ Bằng còn có những cảm nhận tinh tế về sức sống mãnh liệt của thiên nhiên và con người khi mùa xuân về.</p>
<p>- Em có nhận cảm gì về vẻ đẹp của mùa xuân miền Bắc sau ngày rằm</p>		<p>- Mùa xuân miền Bắc sau ngày rằm tháng giêng có vẻ đẹp riêng, đó là vẻ đẹp của sự hồi sinh, vẻ đẹp của sự bình dị, sự êm đềm, thanh khiết. Trước vẻ đẹp đó, nhà</p>

<p>tháng giêng?</p> <p>- Em có nhận xét như thế nào về sự quan sát và cảm nhận của tác giả?</p> <p>- Qua văn bản <i>Mùa xuân của tôi</i>, em học tập được những điều gì để làm tốt bài văn biểu cảm?</p>		<p>văn dường như không nén được lòng mình, đã bật lên tiếng reo vui hân hoan, đầy thần phục: <i>Đẹp quá đi mùa xuân ơi- mùa xuân của Hà Nội thân yêu, của Bắc Việt thương mến.</i></p> <p>- Qua việc tái hiện cảnh sắc và không khí mùa xuân sau ngày rằm tháng giêng, ta thấy nhà văn có sự quan sát và cảm nhận rất tinh tế. Ông đã phát hiện và khắc họa một cách tài tình những chuyển biến tinh vi của cảnh sắc và hương vị mùa xuân chỉ trong một khoảng thời gian hết sức ngắn ngủi.</p>
<p>- Đằng sau những cảm nhận đẹp đẽ, sống động của nhà văn về cảnh sắc thiên nhiên và không khí mùa xuân của Hà Nội nói riêng và Bắc Việt nói chung, nhà văn đã gửi gắm điều gì?</p> <p>- Qua văn bản, em thấy nhà văn Vũ Bằng là người như thế nào?</p>	<p>- HS trả lời câu hỏi</p> <p>- HS nêu suy nghĩ của mình.</p>	<p>- Đằng sau những tình cảm nồng nàn, da diết đối với cảnh sắc thiên nhiên và không khí mùa xuân của Hà Nội nói riêng và Bắc Việt nói chung, nhà văn Vũ Bằng đã gửi gắm biết bao niềm thương nỗi nhớ của mình với quê hương, với gia đình. Nỗi nhớ thương, lưu luyến ấy luôn cháy bỏng, khắc khoải, da diết, mãnh liệt trong tâm hồn của người khách tha hương không chỉ trong mùa xuân mà còn <i>thương nhớ</i> trong suốt cả <i>mười hai</i> tháng, nhưng trước sự kiểm soát gay gắt của kẻ thù, ông chỉ có thể bộc lộ một cách kín đáo và thẳm lặng qua những trang văn, bằng những ngôn từ có sức lắng đọng, để lại những dư âm ngân nga trong lòng người đọc.</p> <p>+ Văn bản <i>Mùa xuân của tôi</i> đã thể hiện rõ nét vẻ đẹp về con người nhà văn Vũ Bằng:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nhà văn có sự quan sát và cảm nhận tinh tế, sự am hiểu sâu sắc, ngòi bút tài hoa. - Là người yêu mến và trân trọng vẻ đẹp của thiên nhiên, của cuộc sống, yêu mến vẻ đẹp của quê hương đất nước.
		<p>III. TỔNG KẾT</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nội dung 2. Nghệ thuật <p>- Câu văn trải dài, nhịp nhàng, luyến láy, gợi hình, gợi cảm.</p>